

Corpus Hippocraticum: *O svaté nemoci* 2 (L355-358)

2. Ἐμοὶ δὲ δοκέουσιν οἱ πρῶτοι τοῦτο τὸ νόσημα ἀφιερῶσαντες τοιοῦτοι εἶναι ἄνθρωποι οἷοι καὶ νῦν εἰσι μάγοι τε καὶ καθάρται καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, οὔτοι δὲ καὶ προσποιέονται σφόδρα θεοσεβέες εἶναι καὶ πλέον τι εἰδέναί. οὔτοι τοίνυν παραμπεχόμενοι καὶ προβαλλόμενοι τὸ θεῖον τῆς ἀμηχανίης τοῦ μὴ ἔχειν ὅ τι προσενέγκαντες ὠφελήσουσι, ὡς⁴ μὴ κατάδηλοι ἔωσιν οὐδὲν ἐπιστάμενοι, ἱερὸν ἐνόμισαν τοῦτο τὸ πάθος εἶναι, καὶ λόγους ἐπιλέξαντες ἐπιτηδεῖους τὴν ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφαλὲς σφίσιν αὐτοῖσι, καθαρμούς προσφέροντες καὶ ἐπαιοιδάς, λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν καὶ ἀνεπιτηδεῖων ἀνθρώποισι νοσέουσιν ἐσθίειν· θαλασσιῶν μὲν τρίγλης, μελανούρου, κεστρέος, ἐγγέλου (οὔτοι γὰρ ἐπισηρότατοί εἰσιν⁵), κρεῶν δὲ αἰγείων⁶ καὶ ἐλάφων καὶ χοιρίων καὶ κυνός (ταῦτα γὰρ κρεῶν ταρακτικώτατά ἐστι τῆς κοιλίης), ὀρνίθων δὲ ἀλεκτρούνοσ καὶ τρυγόνος καὶ ὀπίδος (ἃ νομίζεται ἰσχυρότατα εἶναι), λαχάνων δὲ μίνθης, σκοροῦδου καὶ κρομμύων (δριμύ γὰρ ἀσθενέοντι οὐδὲν συμφέρει), ἱμάτιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν (θανατῶδες γὰρ τὸ μέλαν), μηδὲ ἐν αἰγείῳ κατακέεσθαι δέρματι μηδὲ φορέειν, μηδὲ πόδα ἐπὶ ποδὶ ἔχειν, μηδὲ χεῖρα ἐπὶ χειρὶ· πάντα γὰρ ταῦτα κωλύματα εἶναι. ταῦτα δὲ τοῦ θεοῦ εἵνεκα προστιθέασιν, ὡς πλέον τι εἰδότες, καὶ ἄλλας προφάσιας λέγοντες, ὅπως, εἰ μὲν ὑγίης γένοιτο, αὐτῶν ἢ δόξα εἴη καὶ ἢ δεξιότης, εἰ δὲ ἀποθάνοι, ἐν ἀσφαλεῖ καθιστᾶντο αὐτῶν αἰ ἀπολογίαί καὶ ἔχοιεν πρόφασιν ὡς οὐδὲν αἰτιοί εἰσιν,⁷ ἀλλ' οἱ θεοί· οὔτε γὰρ φαγέειν οὔτε πιέειν ἔδοσαν φάρμακον οὐδὲν, οὔτε λουτροῖσι καθήψησαν, ὥστε δοκέειν αἰτιοί εἶναι. ἐγὼ δὲ δοκέω Λιβύων ἂν τῶν τὴν μεσόγειον οἰκεόντων οὐδέν' ἂν⁸ ὑγιαίνειν, εἴ τι ἐπ' αἰγείοισι δέρμασιν ἢ κρέασιν ἦν, ὡς ἐκεῖ γε⁹ οὐκ ἔχουσιν οὔτε στρῶμα οὔτε ἱμάτιον οὔτε ὑπόδημα ὅ τι μὴ αἰγειόν ἐστιν· οὐ γὰρ ἐστιν ἄλλο προβάτιον οὐδὲν ἢ αἶγες καὶ βόες. εἰ δὲ ταῦτα ἐσθιόμενα καὶ προσφερόμενα τὴν νοῦσον τίκει τε καὶ αὖξει καὶ μὴ ἐσθιόμενα ἰῆται, οὐκέτι ὁ θεὸς αἰτιος ἐστίν, οὐδὲ οἱ καθαρμοὶ ὠφελέουσιν, ἀλλὰ τὰ ἐδέσματα τὰ ἰώμενά ἐστι καὶ τὰ βλάπτοντα, τοῦ δὲ θεοῦ ἀφανίζεται ἡ δύναμις.

Corpus Hippocraticum: *Epidemie* 1.27.13 (L708)

Τὴν Δρομεάδεω γυναῖκα, θυγατέρα τεκοῦσαν, καὶ τῶν ἄλλων πάντων γενομένων κατὰ λόγον, δευτεραίην ἐοῦσαν, ῥίγος ἔλαβε, πυρετὸς ὀξύς. Ἦρξατο δὲ πονέειν τὴν πρώτην, περὶ ὑποχόνδριον· ἀσώδης, φρικώδης, ἀλύουσα, καὶ τὰς ἐχομένας οὐχ ὑπνωσεν· πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον. Δευτέρη ἀφ' ἧς ἐρῳίγωσεν, ἀπὸ κοιλίης καλῶς κόπρانا διήλθεν· οὔρα παχέα, λευκά, θολερὰ, οἷα γίνεται ἐκ τῶν καθισταμένων, ὅταν ἀναταραχθῇ κείμενα χρόνον πουλύν· οὐ καθίστατο· νύκτα οὐκ ἐκοιμήθη. Τρίτη περὶ μέσον ἡμέρης ἐπερῳίγωσεν· πυρετὸς ὀξύς· οὔρα ὅμοια· ὑποχονδρίου πόνος· ἀσώδης· νύκτα δυσφόρως· οὐκ ἐκοιμήθη· ἴδρωσε

δί' ὅλου ὑποψύχρω· ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Τετάρτη,
περὶ μὲν ὑποχόνδριον σμικρὰ ἐκουφίσθη· κεφαλῆς δὲ βάρος
μετ' ὀδύνης· ὑπεκαρώθη· ἔσταξε σμικρὰ ἀπὸ ῥινῶν· (15)
γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης· οὖρα λεπτὰ, ἐλαιώδεα·
σμικρὰ ἐκοιμήθη. Πέμπτη διψώδης, ἀσώδης· οὖρα ὅμοια·
ἀπὸ κοιλῆς οὐδέν· περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, πολλὰ παρέκρουσε,
καὶ πάλιν ταχὺ σμικρὰ κατενόει· ἀνισταμένη ὑπεκαρώθη·
ψύξις· σμικρὰ νυκτὸς ἐκοιμήθη· παρέκρουσεν. Ἑκτη πρωΐ (20)
ἐπερὸρίγωσε, ταχὺ δὲ διεθερμάνθη· ἰδρωσε δί' ὅλου· ἄκρεα
ψυχρά· παρέκρουσεν· πνεῦμα μέγα, ἀραιόν· μετ' ὀλίγον σπασμοὶ
ἀπὸ κεφαλῆς ἤρξαντο· ταχὺ ἀπέθανεν.

Corpus Hippocraticum: O ženských nemocech (De mulierum affectibus) 1.62 (L127)

(62) Ἰίνεται δὲ πάντα μᾶλλον μὲν τῆσιν ἀτόκοισιν, γίνεται δὲ
πολλάκις καὶ τῆσι τετοκυῖσιν· ἐπικίνδυνα δὲ ἐστίν, ὡς εἴρηται,
καὶ το πούλῳ ὀξέα καὶ μεγάλα καὶ χαλεπὰ ξυνιέναι, διὰ τοῦθ' ὅτι αἱ
γυναῖκες μετέχουσι τῶν νούσων, καὶ ἔσθ' ὅτε οὐδ' αὐταὶ ἴσασιν τί
νοσέουσιν, πρὶν ἢ ἔμπειροὶ νούσων γένωνται ἀπὸ καταμηνίων καὶ (5)
ἔωσι γεραίτεροι· τότε δὲ σφέας ἢ τε ἀνάγκη καὶ ὁ χρόνος διδάσκει τὸ
αἴτιον τῶν νούσων, καὶ ἔστιν ὅτε τῆσι μὴ γινωσκούσῃσιν ὑφ' ὅτε
νοσεῦσι φθάνει τὰ νοσήματα ἀνίητα γινόμενα, πρὶν ἂν διδαχθῆναι
τὸν ἰητρὸν ὀρθῶς ὑπὸ τῆς νοσεούσης ὑφ' ὅτου νοσέει· καὶ γὰρ αἱ-
δέοντα φράζειν, κῆν εἰδῶσι, καὶ σφιν δοκέουσιν αἰσχροὺς εἶναι ὑπὸ (10)
ἀπειρίας καὶ ἀνεπιστημοσύνης. Ἄμα δὲ καὶ οἱ ἰητροὶ ἀμαρτάνουσιν,
οὐκ ἀτρεκέως πυνθανόμενοι τὴν πρόφασιν τῆς νόσου, ἀλλ' ὡς τὰ
ἀνδρικὰ νοσήματα ἰώμενοι· καὶ πολλὰς εἶδον διεφθαρμένας ἤδη ὑπὸ
τοιούτων παθημάτων. Ἀλλὰ χρὴ ἀνερωτᾶν αὐτίκα ἀτρεκέως τὸ
αἴτιον· διαφέρει γὰρ ἢ ἦσις πολλῶ τῶν γυναικῶν νοσημάτων (15)
καὶ τῶν ἀνδρῶν.

Aristotelés: Zoologie 584a

___ Μετὰ δὲ τὰς συλλήψεις αἱ γυναῖκες βαρύνονται (2)
τὸ σῶμα πᾶν, καὶ σκότοι πρὸ τῶν ὀμμάτων καὶ ἐν τῇ κε-
φαλῇ γίνονται πόνοι. Ταῦτα δὲ ταῖς μὲν θᾶπτον καὶ σχεδὸν
δεκαταίαις γίνεται, ταῖς δὲ βραδύτερον, ὅπως ἂν τύχωσιν (5)
οὔσαι τῷ περιπωματικαὶ εἶναι μᾶλλον καὶ ἥττον. Ἔτι δὲ
ναυτία καὶ ἔμετοι λαμβάνουσι τὰς πλείστας, καὶ μάλιστα
τὰς τοιαύτας, ὅταν αἱ τε καθάρσεις στῶσι καὶ μήπω εἰς
τοὺς μαστοὺς τετραμμένοι ᾧσιν.

_____ Ἔναι μὲν οὖν ἀρχόμεναι μᾶλ- (9)
λον πονοῦσι τῶν γυναικῶν, ἔναι δ' ὕστερον, ἤδη τοῦ κυήματος (10)
ἔχοντος αὐξήσιν μᾶλλον· πολλὰς δὲ καὶ πολλάκις καὶ

στραγγουρίαι γίνονται τὸ τελευταῖον. Ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολὺ ῥᾶον ἀπαλλάττουσιν αἱ τὰ ἄρρενα κούσαι καὶ μᾶλλον μετ' εὐχροίας διατελοῦσιν, ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν τὸναντίον· ἀχρούστεραί τε γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ βαρύτερον διάγουσι, καὶ @1 (15) πολλαῖς περὶ τὰ σκέλη οἰδήματα καὶ ἐπάρσεις γίνονται τῆς σαρκός· οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίαις γίνεται καὶ τὰναντία τούτων.

Εἰώ- (17)

θασι δὲ ταῖς κούσαις ἐπιθυμίαι γίνεσθαι παντοδαπαὶ καὶ μεταβάλλειν ὀξέως, ὃ καλοῦσιν τινες κισσᾶν· καὶ ἐπὶ τῶν θηλειῶν ὀξύτεροι μὲν αἱ ἐπιθυμίαι, παραγινομένων δὲ (20) ἥττον δύνανται ἀπολαύειν. Ὀλίγαις δὲ τισι συμβαίνει βέλτιον ἔχειν τὸ σῶμα κούσαις. Μάλιστα δ' ἀσῶνται, ὅταν ἄρχωνται τὰ παιδιά τρίχας ποιεῖν. Αἱ δὲ τρίχες ταῖς μὲν κούσαις αἱ μὲν συγγενεῖς γίνονται ἐλάττους καὶ ῥέουσιν, ἐν οἷς δὲ μὴ εἰώθασιν ἔχειν τρίχας, ταῦτα δασύνεται μᾶλ- (25) λον.

Dioskoridés: *De materia medica* 3.113

(1) ἄρτεμισία· φύεται μὲν ὡς τὸ πολὺ ἐν παραθαλασσίαις τόποις. πόα θαμνοειδῆς, παρόμοιος ἀψινθίῳ, μείζω δὲ καὶ λιπαρώτερα <τὰ> φύλλα ἔχουσα. καὶ ἢ μὲν τίς ἐστὶν αὐτῆς εὐερνῆς, πλατύτερα ἔχουσα τὰ φύλλα καὶ τὰς ῥάβδους, ἢ δὲ λεπτοτέρα, ἄνθη μικρά, λεπτά, λευκά, βαρούσμα· θέρους δὲ @1 (5) ἀνθεῖ. ἔνιοι δὲ τὸ ἐν μεσογείοις λεπτοκαρφότερον βοτάνιον, ἀπλοῦν τῷ καυλῷ, σφόδρα μικρόν, ἄνθους περίπλεον τὴν χροῶν κίρροειδοῦς λεπτοῦ, καλοῦσιν ἀρτεμισίαν· ἔστι δὲ εὐωδεστέρα τῆς πρὸ αὐτῆς.

(2) ἀμφοτέραι δὲ θερμαίνουσι καὶ λεπτύνουσιν· ἀποζεννύμεναι δὲ ἀρμόζουσιν εἰς ἐγκαθίσματα πρὸς ἀγωγὴν ἐμμήνων καὶ δευτέρων καὶ ἐμβρύων καὶ μύσιν καὶ φλεγμονὴν τῆς ὑστέρας καὶ θρύψιν λίθων καὶ ἐποχὴν οὐρῶν. ἢ δὲ πόα καταπλασθεῖσα κατὰ τοῦ ἥτρου πολλὴ ἐμμηνα κινεῖ. ὃ δὲ ἐξ αὐτῆς χυλὸς συλ- (5) λεανθεῖς σμύρνη καὶ προστεθεῖς ἄγει <τὰ> ἀπὸ μήτρας, ὅσα καὶ τὸ ἐγκάθισμα· καὶ ποτίζεται δὲ ἢ κόμη πρὸς ἀγωγὴν τῶν αὐτῶν πλήθος δραχμῶν τριῶν.